

Када је Борис Тадић, 23. децембра 2009, изјавио да, након предате кандидатуре за ЕУ, „Србија више није иста земља“ [\[1\]](#), он је у једном смислу био у праву. Заправо, Србија данас заиста није иста земља као пре годину дана. Протекла година тешко да се може видети другачије до као процес ерозије који читаво друштво убрзано мења до непрепознатљивости. То је процес током којег се, паралелно са урушавањем најважнијих елемената друштвеног система – суверене државе, здраве привреде и реалне демократије – испод рушевина помаља нови систем контроле и зависности. Тај систем се сликовито може приказати као моћна гвоздена арматура која има амбицију да прожме, обухвати и затвори читаво друштво.

Ломљење и саморазграђивање суверене државе ових годину дана се огледало, пре свега, по питању АП Косова и АП Војводине. Иако је Јеремићева дипломатија наставила са правном борбом против сецесије Косова, много слављени „бели шенген“ је, у протеклој 2009. години, у стварности био плаћен прихватањем Еулекса и фактичким признањем „државе Косова“ као суседа Србије. Ако је ово пребрзо мирење с „реалношћу“ и било подстакнуто чизмом 7.000 војника САД смештених у Бондстилу, као и уценама ЕУ бирократије, остало је нејасно зашто се онда Србија тако панично почела повлачити са своје територије северно од Саве и Дунава. Наиме, усвајањем малигног Статута АПВ створене су институције и обезбеђени ресурси за даље ширење псеудонационалног „војвођанског идентитета“, легитимизацију сепаратистичке логике и ескалацију сецесионистичке пропаганде.

Горки плодови ове ревизије Устава, извршене у протеклој години, неће се, наравно, осетити одмах. Јер, као што конфедерализација Југославије, извршена Уставним амандманима 1972, није одмах дала сецесију и грађански рат, тако и федерализација Србије, извршена овим Статутом, неће одмах произвести сепаратистичког франкенштајна. Али, мудри људи су, већ 1972, знали да се „уставна реформа“ не може завршити другачије до крвавом сецесијом. Тако је и данас сваком паметном човеку јасно да се Пајтић-Чанкова „аутономизација“ Војводине не може завршити другачије до инсталирањем „војвођанске“ државе и „војвођанске“ нације. Како је онда могуће да то не види и капетан нашег државног брода?

Такође, ерозија наше привреде толико је напредовала у прошлој, 2009. години, да се она тешко може завршити другачије до економским расулом. Наша спољна задуженост је, само за ових годину дана, порасла са 9 на чак 16 милијарди евра! Јак увознички лоби, кога чине домаћи тајкуни-трговци, овдашњи представници страног крупног капитала и

њихови медији, у потпуности контролише монетарну, финансијску и пословну политику коју воде Влада и Народна банка. Захваљујући дугогодишњем нереалном курсу динара, који креира овдашња увозничко-финансијска олигархија, увоз у Србију је покривен извозом само 53 посто! Због тога се у Србији, која је пољопривредна земља, више исплати да се годишње потроши 322 милиона долара на увоз вештачких ђубрива, него да се покрене производња у макар једној, од четири велике фабрике за производњу овог артикла (Панчево, Прахово, Суботица, Шабац) [2]. Ако Србија мора да увози рачунаре, мора ли она, поред све пољопривреде, још годишње да троши 73 милиона долара за увоз сточне хране? Политика лаке зараде на увозу и систематска небрига за производњу довели су до тога да је, у протеклих десетак година, Србија покривала разлику између увоза и извоза првенствено „продајом породичне сребрине“ и задуживањем. На тај начин су наши политичари, од 2000. године на овамо, проћердали укупно 62 милијарде долара и то: 15 милијарди долара од приватизације, 26 милијарди од дознака наших радника из иностранства и 21 милијарду долара од новог задуживања у иностранству [3].

. Да би се ова „бећарска економија“, како ју је лепо назвао Јован Душанић, могла одржати и у условима светске економске кризе, наша политичка елита је у 2009. години као свој главни економски задатак прогласила „добивање нових кредита у иностранству“ (читај: још веће задуживање). Узимањем дуга Цветковићеве владе од 3 милијарди евра од ММФ некако смо преживели ову годину. Али, чак и најгори домаћин зна да задуживању и продаји породичне имовине кад тад мора да дође крај. Како је онда могуће да то, у протеклој 2009. години, није видео и капетан нашег државног брода?

И остало што се у 2009. години дешавало у нашој привреди упозоравало је на брзу економску ерозију. Не само да 40.000 незапослених, како је обећавано током изборне кампање, није добило посао, већ је око 160.000 запослених остало без посла (а да га није поново нашло) [4]. При томе, још, данас у Србији већ сваки десети запослени не прима плату [5]. У Сартиду, нашем највећем извознику, којег смо практично поклонили Американцима, радници који су преостали радили су у 2009. години само четири дана у недељи. Наиме, Американци су, чим је избила криза, одлучили да угасе високу пећ у Смедереву (а не, рецимо, у Кошицама). Јер, они знају да им наша влада, која их годинама снабдева струјом по најповлашћенијој цени у Европи, неће смети ништа да приговори. Иако су наши политичари непрестано говорили да ће да се боре за свако радно место, они су, у пракси, само немо посматрали како домаћи и страни капиталисти преваљују терет кризе на своје раднике – било тако што им смањују плату, било тако што их отпуштају. Да у Немачкој или Француској страни власник највеће индустријске компаније у земљи прекине производњу, цела влада и целокупна јавност тресли би се од беса, питајући се шта да предузму како би подстакли власника компаније да обнови производњу. Још и ако је тај власник компанију добио на поклон од државе [6], влада би се свакако поломила да нешто уради пре него што је јавност и синдикати не растргну. У Србији, међутим, влада се није много бринула ни због јавности, ни због синдиката, па се ерозија производње и запослености у 2009. години само убрзала.

Такође, наши тајкуни су, у 2009. години, постали још богатији, јер су Законом о грађевинском земљишту, донесеном 31. августа, добили бесплатно у власништво сво земљиште на којима се налазе њихове фирме (а које се, приликом приватизације, није урачунавало у цену, јер је оно било „друштвена својина“). Пљачкање јавних добара од стране спрегнутог политичко-економског естаблишмента је, тако, и 2009. године, настављено пуном паром. Као да су та добра неисцрпна и као да се већ не назире дно народног лонца. Уопште, расипништво и штеточинство владајућих структура, чак и у времену светске економске кризе, не само да нису смањени, већ су, у страху од топљења ресурса, само добили на убрзању. Да би се то знало, није било потребно прочитати чак ни извештај Државне ревизорске комисије. Било је довољно живети у Србији и гледати око себе. Како је могуће да то није видео и капетан нашег државног брода?

Коначно, демократија је, у 2009. години, еродирана у три најважније тачке: парламентаризму, медијима и судству. Наш се парламент, с новим Пословником, претворио у аутомат за доношење закона. Пошто је Пословник свео на минимум право опозиције да расправља о законима, кроз скупштину је, у 2009, *провучено* чак 249 закона [\[7\]](#)

. То је, у односу на „ауторитарни Милошевићев режим“ који је „гушио парламентарну опозицију“ тако што јој је „ауторитарним Пословником ограничавао време критике“, значио пораст просечне брзине доношења закона од чак 800 посто!

[\[8\]](#)
Због тога су расправа и усвајање закона у Скупштини данас права карикатура од парламентаризма. А за његову деградацију у 2009. најодговорнија је власт која је, уљуљкана у својој моћи, одустала чак и од глумљења демократије.

Такође су, у 2009. години, извршени убрзана униформизација и глајхшалтовање готово свих медија. „Политика“ и НИН су се, деловањем владајућих политичких структура, од уравнотежених гласила, претворили у ћириличну варијанту „Пешчаника“ или „Хелсиншке повеље“ [\[9\]](#). Из ових гласила је удаљена већина критичких уредника, новинара и сарадника, а у њих су доведени често професионално сасвим дилетантски апологети система. Репресивним Законом о информисању, од 31. августа, уведене су и драконске казне за медије, и тиме, практично, у већини гласила инсталирана принудна самоцензура [\[10\]](#). Због тога, преко 90 посто медијског простора у Србији данас краси идеолошка и политичка једноумност. Капетан нашег брода недавно се пожалио да му, у његовом послу, највише недостаје „веома тешка, комплексна, али и садржајна критика“ онога што чини, јер би „добра критика утицала на подизање квалитета политичког дијалога у Србији, што би допринело свеукупној политичкој стабилности“ [\[11\]](#). Као што је то духовито приметила Љиљана Смајловић [\[12\]](#), да

председнички људи нису из „мејн стрим“ медија претходно отерали готово све критичаре (осим „другосрбијанаца“, које је штитила њихова проамеричка позиција), наш капетан би можда и могао да прочита понешто паметно или макар да чује шта народ о његовој политици искрено мисли. Овако, капетан мора да доноси све некомпетентније одлуке, јер је његово окружење све ирационалније, било по догматској апологетичности, било по критици са потпуно екстремних становишта.

И трећи носећи стуб демократског поретка – судство, поткопан је управо у 2009. години. Отпуштање сваког трећег судије извршено је на тако груб и примитиван начин [\[13\]](#), да се ову „реформу судства“ озбиљније није усудио да брани ни један контролисани медиј. Општи је утисак да је најважнији критеријум за чистку међу судијама био политичког карактера, а да је овом „реформом“ владајућа структура желела да произведе контролисано и кооперативно правосуђе. То је могао јасно да сагледа свако ко се и мало удубио у јавне и закулисне радње вршене током ове „реформе“. То су изгледа видели сви. Осим капетана нашег државног брода.

Све у свему, стање парламентаризма, медија и судства, три кључна елемента сваке демократије, далеко је данас горе него само пре дванаест месеци. Уз нашу државу и економију, озбиљно је еродирана и демократија. Ако у ерозији државе и привреде и има кривце која није само наша, онда у ерозији српске демократије сва одговорност иде на душу домаћих актера. Поткопавање демократије је први знак да се нешто лоше спрема читавом народу. Њено даље урушавање значиће само да нам је свима заједно пројектована нека врста ропства – економског, политичког или духовног. Како је могуће да ово види свако ко данас живи у Србији. Како је могуће да ово види свако, осим капетана нашег државног брода?

Капетану нашег брода свакако да није лако. Море је олујно, а многи официри директно раде за гусаре, којима хоће да испоруче путнике. Чак и поједини путници су захваћени гусарском пропагандом и надају се неком добру у пиратској бази. Али, тамо нема добра ни за кога. Брод ће бити уништен, или претворен у приручни куплерај за „опуштање“ гусара. А путници ће постати најобичнији робови, или „радници“ у том куплерају. Најодговорнији да се то не деси јесте капетан. Он мора да се запита иде ли његов брод у добром правцу и колико су поуздани и стручни његови главни официри. Он ће изгледа морати да већину њих смени, а курс да промени, ако мисли да спасе брод, путнике и себе. Не уради ли то, путници и део посаде ће ускоро помислити да је он или сасвим неспособан, или да ради за гусаре. А онда је побуна неизбежна.

Спас или слом сада зависе само од једног човека. Куда то пловимо, капетане?

Куд пловимо, капетане?

Пише: Слободан Антонић
недеља, 10 јануар 2010 17:55

(Краћа верзија овог текста објављена је у „Печату“ бр. 96)

[1] <http://www.predsednik.rs/mwc/default.asp?c=305000&g=20091223214149&lng=cir&hs1=0>

[2] <http://www.ekonomija.org/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=474&cntnt01origid=83&cntnt01returnid=54>

[3] http://www.b92.net/biz/fokus/intervju.php?yyyy=2009&mm=04&nav_id=354053

[4] Сарадник ИЗИТ-а Саша Ђоговић казао је новинарима да је у Србији, у августу 2009. године, било 8,1 одсто мање запослених него у истом периоду 2008. године (<http://www.glas-javnosti.rs/aktuelne-vesti/2009-11-02/izit-rast-stope-nezaposlenosti-do-kraja-godine>); ако знамо да је број запослених у Србији 2008. био 2,0 милиона, лако је израчунати колико је људи остало без посла, а да га није поново пронашло.

[5] <http://www.standard.rs/-cvijanovi-vam-preporuuje/325-133000-manje-zaposlenih-u-srbiji.html>

[6] Види мој текст « [Операција Сартид](#) », 1. део: http://www.starisajt.nspm.rs/ekonomskapolitika/2006_ant_sartid11.htm и 2. део: http://www.starisajt.nspm.rs/ekonomskapolitika/2006_ant_sartid22.htm

[7] <http://www.parlament.gov.rs/content/cir/akta/zakoni.asp>

Куд пловимо, капетане?

Пише: Слободан Антонић
недеља, 10 јануар 2010 17:55

[8] Види: <http://www.nspm.rs/politicki-zivot/evrostahanovci.html>

[9] За НИН види: <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/nin-sminkanje-mrtvaca.html>

[10] Види: <http://www.nspm.rs/kolumne-slobodana-antonica/represija-kao-glavna-karakteristika-novog-zakona-o-informisanju.html>

[11] <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/14187/Tadic-Nedostaju-mi-ozbiljne-kritike>

[12] <http://www.uns.org.rs/sr-Cyrl-CS/content/vesti/6268/операција-багратион.xhtml>

[13] Види: <http://www.nspm.rs/politicki-zivot/operacija-700-kako-je-izvrsena-najveca-cistka-u-i-storiji-srpskog-pravosudja.html>